

Бектилди:

КР ССМнын 2020-жылдын

«_____»_____

№_____ буйругу менен

СТАНДАРТТЫК ОПЕРАЦИЯЛЫК ПРОЦЕДУРА

Калкан сымал безди текшерүү жана пальпациялоо

Калкан сымал безди текшерүү жана пальпациялоо стандарттык операциялык процедура (мындан ары - СОП) эл аралык сунуштамалардын жана жергиликтүү ченемдик-методикалык документтердин негизинде иштелип чыккан.

БАГЫТЫ:

СОП медициналык кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатын камсыздоо системасынын ажырагыс бөлүгү болуп саналат жана бардык адистердин иш-аракеттерин стандартташтырууга, ошондой эле ишти аткаруу учурунда кетирилген каталар менен байланыштуу тобокелдиктерди азайтууга багытталган.

АТКАРУУ БОЮНЧА ТАЛАПТАР

Аракеттенүү мезгилинде СОПту аткаруу милдеттүү болуп саналат, аны аткаруудан баш тартуунун жүйөөсү айтылып, документке түшүрүлүп, КР Саламаттык сактоо министрлиги менен макулдашуусу зарыл. Зарылчылыгына жараша СОП кайрадан каралып чыгып, КР ССМнын макулдугу боюнча өзгөртүлүүсү ыктымал.

Калкан сымал безди пальпациялоо – кармалоо жолу аркылуу диагностикалоо процедурасы. Аталган процедура учурунда моюндун калкан сымал без жайгашкан жери кармаланып көрүлөт. Пальпация методунун жардамы менен калкан сымал бездин чоңойуп кеткендигин, анда жаңы жаралыштар жана башка патологиялар пайда болгондугун аныктоого болот.

Максаты: калкан сымал безди пальпациялоо учурунда аныктоо:

- Органдын көлөмү;
- Чоңойуп кетүү зобдун, гиперфункциянын, ошондой эле жаңы жаралыштардын белгиси болуп саналат;
- Структура. Нормада турганында калкан сымал безде түйүндөр жана тыгыздыктар кездешпейт, сол жана оң үлүштөр бирдей көлөмдө болушат. Бул көрсөткүчтөрдүн нормадан тайышы түйүндүк диффуздук сезгенүүлөрдөн улам келип чыгуусу мүмкүн.
- Калкан безинин моюнчасы туштагы бөлүктүк температура. Сезгенүү учурунда калкан сымал бездин үстүндөгү теринин температурасы жогору болот. Себеби, орган түздөн-түз ошол тери алдында жайгашкандыктан, абалына таасир этпей койбойт.
- Пальпациялоо учурундагы ооруксунуулар. Эгерде калкан сымал бездин көлөмү нормада болсо, оору сезими пайда болбойт. Ал кадыресе дискомфорттук абал менен коштолот. Ал эми кармоо учурунда ооруксунуу сезими сезгенүүлөрдүн, жаңы жаралыштардын пайда болуусунан же органдын башка патологияларынан кабар берет.

Процедура өткөрүү техникасы:

Калкан сымал безди кармалап көрүүдөн мурда анын өтө сезгичтигин эске алуу зарыл. Мисалы, үстүнөн катуу басуу канга гормондордун өзгөчө көп бөлүнүп чыгуусуна алып келет. Бул көлөмү чоңойуп кеткен калкан сымал бездин оорусунун курчуп кетүүсүнө алып келүүсү ыктымал. Башкача айтканда, пальпациялоо өтө дыкат жана баскыч-баскыч менен өткөрүлөт – алгач үстүртөдөн, андан соң терең мүнөздө (атайын каралган).

Калкан сымал безди текшерүү жана пальпациялоо үч метод аркылуу жүзөгө ашырылат. Пальпациялоо учурунда бейтап стулда отурат, ал эми адис:

- Бейтаптын каршысынан орун алып, бир колун пациенттин кежигесине коёт. Бул капыстан болуп кетчү ооруксунуу учурларында бейтаптын капталга же артты көздөй башын чулгуп жиберүүсүн алдын алат. Экинчи кол менен калкан сымал безди кармалап көрүп, абалына баа берүү:

- Адис бейтаптын кежигесине сол колун коюп, оң тарабынан орун алат. Баш бармагын пациенттин тамагынын оң жагына, ал эми калган манжаларын сол жагына коёт.

- Арт жагына туруп эки колунун тең баш баш бармактарын бейтаптын кежигесине коёт да, калган манжалары менен органды кармалап көрө баштайт.

Бейтапты тикесинен тургузуп алып текшерүүдө башын бир аз төмөн ийүүсү керек (бейтапка: «Шилекейинди жутсаңыз» деп кайрылуу зарыл), мындай шартта калкан сымал без коко менен биргеликте жогору көтөрүлүп, медициналык кызматкердин манжаларынын алдында жылуу менен бездин, үлүштөрүнүн көлөмүн, органдын тыгыздыгын баалоого мүмкүнчүлүк берет.

Колдордун баш бармактары калкан сымал бездин тушунда, ал эми калган манжалар моюн айланасына жайгашкан, калкан сымал бездин ортосунан тартып төмөн көздөй, тагыраак айтканда көкүрөк көңдөйүнө чейин (ярёмная вырезка) кармалоо. Өз кезегинде бул бездердин ооруксунуусун, ири түйүндөрдүн бар же жок экендигин аныктоого мүмкүнчүлүк берет.

Чоң өлчөмдөгү май же булчуң массалуу пациентти текшерүүнүн алгоритми бири-биринен айырмаланат. Текшерүүдөн мурда аны кушеткага жаткырышат. Булчуң же май кыртыштарынын алдынан безди кармалоо кадыресе комплекциядагы адамдарга караганда алда канча татаал. Пальпациялоо гормондордун канга аралашуусу менен гана эмес, капысынан уйку артериясын кысып коюу тобокелдиги менен коштолуусу мүмкүн.

Калкан сымал безди текшерүү методу:

- Күзгү алдына туруп суу ичүү. Жутуу учурунда аялдардын кекиртектеш туштагы оюгунда же эркектердин кокосунда дөмпөкчө пайда болбош керек.

- Көнүмүш болгон көлөмдөгү жакалуу кийим кийүү. Эгерде ал мойнуңузду кысып баштаса, анда калкан сымал безде кандайдыр бир көйгөйлөр жарала баштаган.

- Сүйлөшүп жатканда, суюктук жутуу учурларында кандай сезим болуп жатканын аңдоо. Эгерде, дем алуу органдарынын оорусу жок экендигине карабастан дискомфорт боло турган болсо – бул калкан сымал бездеги мүмкүн болгон көйгөйлөрдөн кабар берет.

Эгерде пальпациялоо учурунда калкан сымал бездин нормада экендиги аныкталса, анда тамактын кычышуусу менен жутуу мезгилиндеги ооруксунуулардын себеби башкада – психогендик факторлор, аллергия ж.б.

Балдардын калкан сымал безин пальпациялоонун өзгөчөлүктөрү

Тулку бойдун кыскалыгынан жана стулда полду тээп отуруу мүмкүнчүлүгүнүн жоктугунан улам кичине балдарды керебетке жаткырып алып текшерүү керек. Пальпациялоо үчүн эмчек жашындагы баланы ата-энеси колуна көтөрүп турат, адис этияттык менен баланын мойнун кармалап көрөт. Балдардын көпчүлүгү дарыгерлерден коркушат, ошол себептүү текшерүү учурунда ата-энелери жанында болуп, кыймылдап жибербөө, коркпой туруу жөнүндө айтуулары абзел.